UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE SOCIALE

Consorțiu: Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Institutul Național de Informații și Securitate „Bogdan, Întemeietorul Moldovei”

Cu titlu de manuscris
C.Z.U. 351.08:35.077.6:352(478)(043)

BOGOS, Tatiana

IMPACTUL RELAȚIEI INTERESE PUBLICE - PROCES DECIZIONAL ASUPRA MODERNIZĂRII ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

REZUMATUL

tezei de doctor în științe administrative

SPECIALITATEA 563.02: ORGANIZAREA ȘI DIRIJAREA ÎN INSTITUȚIILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE; SERVICII PUBLICE

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale Științe Sociale, Universitatea de Stat din Moldova

Comisia de doctorat:

1. **VARZARI Pantelimon, Președinte**, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova
2. **SACA Victor, conducător științific,** doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Departamentul Științe Politice și Administrative, Universitatea de Stat din Moldova
3. **Referent 1 - CORNEA Sergiu,** doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat "B.P. Hașdeu" din Cahul
4. **Referent 2 - SOLOMON Constantin,** doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova
5. **Referent 3 - BOGUȘ Angela,** doctor în științe economice, conferențiar universitar, Academia de Studii Economice a Moldovei

Susținerea va avea loc la data de 21 iunie, 2024, ora 14.00, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Universității de Stat din Moldova, auditoriul 222, blocul IV, str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Universității de Stat din Moldova (https://usm.md/) și pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md).
Rezumatul tezei a fost expediat în data de 21 mai 2024.

Președintele Comisiei de doctorat:

VARZARI Pantelimon,
doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova

Conducător de doctorat:

SACA Victor, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova, Departamentul Științe Politice și Administrative

Autor:
BOGOS Tatiana

© BOGOS Tatiana, 2024

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII……..….4

CONȚINUTUL TEZEI……....10

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI……...……..27

BIBLIOGRAFIE……...……...….30

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI…….……32

ADNOTARE……...…….….34

ANNOTATION……..…..….35

АННОТАЦИЯ……..…….....36

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea şi importanţa problemei propuse spre cercetare. Actualitatea și importanța problemei propuse spre cercetare este determinată de gradul de racordare continuă a efortului investigativ la practica socială, prin identificarea și punerea în valoare a acelor soluții de depășire a provocărilor cu care se confruntă societatea, rezolvarea cărora ar putea îmbunătăți activitatea administrației publice locale.

Valoarea temei de cercetare la etapa actuală se datorează sinergiei a două elemente corelaționale „interese publice - proces decizional" care formează un întreg în contextul actului de guvernare și influențează procesul de modernizare al administrației publice locale din Republica Moldova. Întrucât acțiunea statului se materializează în deciziile luate, se impune necesitatea examinării triadei relaționale interese publice - proces decizional - modernizarea administrației publice locale, care ne ajută la clarificarea și dezvoltarea subiectului supus cercetării. Totodată, la ordinea de zi în câmpul științific al administrației publice rămâne a fi actuală cercetarea în continuare a proceselor ce țin de consolidarea relației interese publice - proces decizional din perspectiva modernizării administrației publice locale, subiect cercetat preponderent tangențial în cadrul mai multor concepții, dimensiuni și variabile științifice dezvoltate de cercetătorii din Republica Moldova, dar și de specialiștii în domeniu din Occident, România, Federația Rusă.

Tendința statelor spre modernizare creează premise de elaborare a unor standarde privind administrația publică locală și realizarea unor reforme în sistemul administrativ. Importanța temei de cercetare a sporit în special odată cu aprobarea Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030 [6]. Astfel, sunt necesare eforturi suplimentare semnificative în consolidarea autonomiei politice, administrative și în special a administrației locale, pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor locale, facilita implicarea cetățenilor, spori responsabilitatea administrației locale și promova un dialog interguvernamental deschis și incluziv privind descentralizarea și reforma administrației publice locale.

Un instrument de reformă eficient care ar putea soluționa problemele fundamentale cu care se confruntă astăzi sistemul administrativ local din Republica Moldova, este amalgamarea voluntară, un subiect care a căpătat o nouă valoare aplicativă odată cu adoptarea Legii Nr.255 din 31.07.2023 cu privire la amalgamarea voluntară a unităților administrativ-teritoriale [5]. Încurajarea primăriilor mici de a se uni între ele va asigura optimizarea cheltuielilor la nivel local și rezolvarea problemei principale cu care se confruntă Republica Moldova, depopularea țării. Republica Moldova are nevoie de o administrație modernă orientată spre rezultate şi cetățean, ale cărui nevoi şi cerinţe trebuie plasate în centrul activităţii administrative. Iar, amalgamarea este absolut necesară

în calitate de instrument care va permite majorarea veniturilor și investițiilor locale, precum și utilizarea eficientă a banilor la nivel local și satisfacerea intereselor publice.

Actualitatea studierii impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării APL din Republica Moldova va putea extinde perspectivele de perfecționare a întregului sistem de administrație publică din stat. Prin urmare, problema de cercetare este una reală, specifică sistemului administrativ local din Republica Moldova care necesită examinare și dezvoltare științifică continuă.

Descrierea situației în domeniul de cercetare. Impactul relației interese publice-proces decizional asupra modernizării APL din Republica Moldova reprezintă un subiect multivalent, actual și de interes social major, astfel încât teoreticienii și practicienii din domeniul administrației publice sunt tot mai mult preocupați de examinarea și dezvoltarea continuă a problemei de cercetare.

Reperele conceptuale ale cercetării în parte privind interesele publice, procesul decizional și fenomenul modernizării administrației publice locale, se identifică în lucrările diferitor autori dintr-o arie geografică cuprinzătoare. În acest context, sunt relevante lucrările cercetătorilor din Occident, care și-au consacrat eforturile examinării principiilor de organizare și funcționare a administrației publice locale. Printre acești cercetători menționăm pe: J. Christiansen, L. Bunt [31], M.D. Cohen [32], M. Halaskova, R. Halaskova [33], G. Jenei, A. Barabashev și Frits van den Berrg [34], E. Rekosh [35], A. Schantl, N. Hochholdinger, L. Rucker, E. Stafa [36] și alții.

De o importanță deosebită sunt lucrările autorilor din circuitul științific al României, în special ce țin de analiza științei administrative, mecanismele de formulare, evaluare și implementare a politicilor publice, procesul de guvernare, procesul de luare a deciziilor, impactul puterii politice și reforma instituțională, fenomenul modernizării. În acest context, sunt relevante lucrările și studiile semnate de: A. Trandafira [27], M. Tomescu [26], A. Profiroiu [18], I. Alexandru [7] și alții.

O contribuție valoroasă în studiul realizat îl au cercetătorii din Federația Rusă, care și-au consacrat timpul examinării problemelor metodologice și conceptuale ale procesului de guvernare. Evidențiem în special lucrările autorilor: А.А. Дегтярев [37], Л.Т. Чихладзе [38] și alții.

Un suport relevant pentru examinarea subiectului investigat, reprezintă literatura de specialitate din Republica Moldova, care cuprinde o analiză teoretico-empirică specifică a elementelor componente ale triadei relaționale examinate fiecare în parte în studiul respectiv. În acest sens, evidențiem lucrările autorilor: I. Creangă [9], M. Iațco și V. Borș [13], V. Tincu [25], C. Solomon [23], V. Saca [19]; [20], A. Sîmboteanu [22], O. Solomon [24], A. Zubco [30], V. Mocanu [16] și alții. Viziunile și opiniile acestor autori a permis realizarea unei analize complexe a subiectului investigat, iar cercetările teoretice şi aplicaţiile practice propuse de ei, a facilitat

evidențierea factorilor, circumstanțelor și dificultăților cu care se confruntă astăzi sistemul de administrație publică din Republica Moldova, privit în procesul de modernizare prin prisma realizării relației interese publice - proces decizional. Cu toate acestea, până în prezent nu au fost identificate careva cercetări sintetice fundamentale în ceea ce privește valorificarea teoretică a relației triadice interese publice - proces decizional - modernizarea administrației publice locale din Republica Moldova. Acest fapt, conturează importanța și actualitatea problemei de cercetare, dar și necesitatea de cercetare și dezvoltare continuă a subiectului examinat pentru teoreticienii și practicienii din domeniul administrației publice.

Problema de cercetare: Cercetarea teoretică și practică a impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova.

Scopul și obiectivele tezei. ***Scopul*** prezentei lucrări constă în cercetarea teoretică şi practică a impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova, identificarea problemelor și soluțiilor care să asigure o administrație publică locală eficientă și modernă.

Atingerea acestui deziderat a determinat trasarea şi realizarea următoarelor ***obiective:*** analiza complexă a relației interese publice - proces decizional din perspectiva modernizării administrației publice locale în literatura de specialitate internațională și națională; examinarea aspectelor teoretico - metodologice și structurale ale relației interese publice - proces decizional în aria modernizării APL; cercetarea în aspect comparativ a practicii țărilor spațiului comunitar european, precum și a experienței statelor din Parteneriatul Estic privind relația interese publice - proces decizional – modernizarea APL; investigarea posibilităților de implementare a practicilor altor state în vederea modernizării administrației publice locale din Republica Moldova; studierea particularităților specifice relației interese publice - proces decizional din perspectiva modernizării administrației publice locale din Republica Moldova; determinarea impactului politicilor publice locale asupra relației interese publice - proces decizional în contextul modernizării APL; analiza rolului implementării parteneriatului public-privat și parteneriatului comunitar, ca imperativ al impulsionării inițiativelor locale din Republica Moldova; identificarea direcțiilor prioritare de perspectivă a inovării relației interese publice - proces decizional - modernizarea APL.

Ipoteza de cercetare. Relația interese publice - proces decizional poate avea un impact major asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova, dar corelația dintre cele trei componente ar fi dificilă fără derularea unui proces decizional calitativ și eficient la nivelul administrației publice locale, fără apropierea acestuia de cetățeni întru satisfacerea intereselor publice locale.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Pornind de la specificul administrației publice ca fenomen social, în practica investigațională se utilizează o mulțime de metode. Iar, în cercetarea și analiza impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova, printre cele mai importante metode sunt:

Metoda comparativă **-** permite realizarea unui studiu comparativ asupra modului de manifestare a relației interese publice - proces decizional în unele țări din spațiul comunitar european, dar și în statele din Parteneriatul Estic.

Analiza funcțională – a permis determinarea rolului și specificului administrației publice ca fenomen social, privit prin prisma relației interese publice - proces decizional.

Cercetarea documentară – prin intermediul căreia au fost analizate monografii, studii şi publicații atât din circuitul științific internațional, cât şi din literatura de specialitate din Republica Moldova, care reflectă fapte autentice cu referire la problema de cercetare.

Metoda normativă, cu ajutorul căreia am studiat legislația în vigoare, care reglementează organizarea și funcționarea APL, dar și transparența în procesul decizional.

Metoda studiilor de caz – este utilizată în examinarea specificului relației interese publice - proces decizional în contextul modernizării APL în Republica Moldova, precum și în unele state din UE și țările din Parteneriatul Estic.

Metoda analizei şi sintezei a facilitat formularea concluziilor generale și recomandărilor pe marginea problemei de cercetare supuse examinării, și evidențierii importanței relației interese publice - proces decizional în modernizarea administrației publice locale din Republica Moldova.

Metodele sociologice (analiza de conținut, soft analysis, observația), precum și *interviul*, datorită cărora cercetarea conține rezultatele a 14 interviuri personalizate, efectuate în perioada 23 septembrie 2022 - 13 octombrie 2022 cu teoreticienii și practicienii din domeniul administrației publice la nivelul unităților administrativ-teritoriale de nivelul I și nivelul al II-lea.

De asemenea, au fost utilizate *metoda statistică, analiza sistemică, metoda inductivă*, *metoda deductivă, metoda structural-organizatorică, precum şi metoda instituțională.*

Examinarea *metodologiei științei administrative* a permis formularea unor generalizări și sinteze ale diferitor concepte, teorii și convingeri care au subliniat importanța problemei de cercetare pentru teoreticienii și practicienii din domeniul administrației publice.

Noutatea științifică: rezidă în cercetarea aprofundată pentru prima data în spațiul științific autohton a triadei relaționale „interese publice - proces decizional - modernizarea administrației publice locale”. Acest lucru a permis analiza bibliografică, teoretico-metodologică, empirică și de concluzii și recomandări ale relației respective, prin încadrarea ei în parametri de natură temporală

și geografică. Caracterul inovator al cercetării se explică și prin încercarea autorului de a determina importanța relației interese publice - proces decizional a unor state din Uniunea Europeană și a țărilor Parteneriatului Estic în procesul de modernizare a administrației publice locale din Republica Moldova. Evaluarea impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării APL din Republica Moldova a permis evidențierea principalelor instrumente de consolidare a triadei relaționale examinate. Toate aceste elemente componente formează substanța valorică a problemei de cercetare și reprezintă în sine ceea ce numim noutate și originalitate științifică.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Arsenalul teoretic al cercetării este reflectat în complexitatea de aspecte corelaționale și particularități specifice ale relației interese publice - proces decizional în aria modernizării APL, identificate și analizate de către autor într-o formă accesibilă, coerentă, în cele mai actuale surse ale autorilor autohtoni și autorilor străini, din diferite perioade istorice și diferite domenii de investigare. Acest fapt a favorizat fundamentarea conceptuală a elementelor componente ale problemei de cercetare și formularea unor definiții proprii. O importanță deosebită constituie examinarea și compararea teoretico-aplicativă a practicilor internaționale, care a permis generalizarea și deducerea celor mai potrivite modele de sisteme administrative locale pentru Republica Moldova, fapt care prezintă importanță pentru teoria și practica științei administrative. *Valoarea aplicativă a lucrării:* se explică prin concluziile și recomandările propuse de autor, cu referință la perspectivele cercetărilor ulterioare; aplicarea materialului la cursurile universitare în domeniul administrației publice, la cursurile de dezvoltare continuă a funcționarilor publici, aleșilor locali și persoane cu funcții de demnitate publică; şi în calitate de suport teoretic pentru factorii de decizie în procesele decizionale ale autorităților administrației publice centrale și locale. Totodată, acestea pot servi și ca repere conceptuale și structurale pentru completarea cadrului normativ al Republicii Moldova privind organizarea și funcționarea administrației publice centrale și locale.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele cercetării au fost reflectate în 13 publicații științifice, inclusiv *5 articole în reviste de specialitate* (Revista Transilvană de Științe Administrative; Revista metodico-științifică Administrarea Publică; Moldoscopie; Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice) și *8 comunicări științifice în Materiale ale Conferințelor științifice internaționale* organizate de Academia de Administrare Publică (2020-2022), Conferința științifică internațională organizată de Universitatea de Stat din Moldova (2020) și Conferințele internaționale organizate de Academia de Formare Continuă din Dnipro, Ucraina (2022).

Totodată, cercetătoarea participând la Conferințe a fost și membră al comitetului organizatoric la Conferința științifică internațională "Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice" ediția a VI-a din 28 februarie 2020; participant, moderator și membră al

colegiului redacțional la Conferința științifico-practică internațională "Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice", ediția a VIII-a din 25 februarie 2022; inclusiv câștigătoarea Bursei Guvernului pe domenii științifice pentru studenții-doctoranzi în perioada 2020-2021.

Volumul și structura tezei. Teza este structurată în adnotare, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 264 de titluri, 163 pagini text de bază, 5 anexe.

Cuvinte-cheie: Republica Moldova, interese publice, proces decizional, relația interese publice - proces decizional, modernizare, eficiență, guvernare, administrația publică locală, colectivități locale, descentralizare.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt expuse și demonstrate științific actualitatea și importanța problemei abordate; identificată problema de cercetare; formulate scopul și obiectivele cercetării, ipoteza de cercetare; evidențiate metodologia de cercetare, noutatea științifică, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor, precum și sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1, cu titlul **Analiza bibliografică, teoretico-metodologică și structurală a relației interese publice - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale**, se constituie din trei subcapitole și cuprinde analiza reperelor bibliografice de investigare a relației interese publice - proces decizional - modernizarea administrației publice locale, stabilirea cadrului metodologic de cercetare, precum și analiza delimitărilor structurale ale intereselor publice și procesului decizional în aria modernizării administrației publice locale.

Primul subcapitol ***1.1. Repere bibliografice de investigare a relației interese publice - proces decizional din perspectiva modernizării administrației publice locale: abordări ale autorilor străini și ale autorilor autohtoni,*** include analiza lucrărilor relevante, privind impactul relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova. Subcapitolul respectiv conține abordări atât a reperelor bibliografice internaționale de investigare a problematicii supuse cercetării, cât şi a lucrărilor ştiințifice ale cercetătorilor din Republica Moldova.

O preocupare științifică continuă în cercetarea relației interese publice - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale, o identificăm la ***cercetătorii din Occident,*** care și-au consacrat eforturile examinării principiilor de organizare și funcționare a administrației publice locale, inclusiv abordărilor conceptuale și problemelor metodologice ale procesului decizional, printre care îi putem menționa pe M.D. Cohen [32], J. Christiansen și L. Bunt [31], M. Halaskova și R. Halaskova [33], E. Rekosh [35] și alții. Tematica politicilor publice locale, care impulsionează semnificația relației interese publice-proces decizional într-un sistem administrativ modern, este abordat de mai mulți cercetători din domeniul administrației publice, printre care G. Jenei, A. Barabashev și Frits van den Berrg [34]. Alte tematici tratate de cercetătorii din domeniul administrației publice din spațiul științific respectiv, tangențiale problemei de cercetare, se referă la modul de organizare și funcționare a administrației publice locale, provocările în contextul modernizării administrative, precum și importanța implicării societății în treburile publice. Conform cercetătorilor din domeniul respectiv, doar sincronizarea ambelor tendințe asigură eficiența administrativă.

Subiectul relației interese publice - proces decizional îl identificăm inclusiv ***în circuitul științific din România.*** Mecanismele de formulare, evaluare și implementare a politicilor publice

reprezintă una din preocupările specialiștilor din spațiul respectiv [27]. Cu o contribuție semnificativă s-au remarcat cercetătorii M. Tomescu [26] și A. Profiroiu [18], care și-au consacrat eforturile în analiza științei administrative, or, impactul relației interese publice-proces decizional în modernizarea APL nu poate fi demonstrat fără cercetarea acestei științe care constituie fundamentul problemei de cercetare examinate.

Alte tematici aflate într-o joncțiune cu problema de cercetare în studiul de față, precum procesul de guvernare, procesul de luare a deciziilor, impactul puterii politice și reforma instituțională, fenomenul modernizării, de asemenea, sunt abordate de specialiștii din spațiul științific românesc, precum cercetătorul I. Alexandru [7].

Complementar influențelor cercetărilor autorilor din Occident și România, o preocupare științifică semnificativă pentru dezvoltarea problemei supuse cercetării o identificăm la ***cercetătorii din Federația Rusă,*** care și-au consacrat timpul examinării problemelor metodologice și conceptuale ale procesului de guvernare, un accent deosebit fiind pus pe problemele legate de procesul de luare a deciziei, etapele și cerințele care trebuie respectate, precum și impactul deciziilor luate în sporirea calității, eficienței și modernizării administrației publice locale. În viziunea cercetătorului rus A.A. Дегтярев [37], decizia constituie un echilibru de interese, iar mecanismul decizional depinde de modelul de guvernare dominant în stat. Totodată, cercetătorii din spațiul respectiv (Л.Т. Чихладзе [38]), prezintă o analiză a formelor de participare a publicului la procesul de luare a deciziilor. Iar, principalul obiectiv al implicării publicului în procesul decizional, e de a conferi calitate și eficiență procesului de guvernare.

Cu referință la relația interese publice-proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale, ca subiect de cercetare științifică în ***literatura de specialitate din Republica Moldova,*** se identifică o abordare specifică. Examinată ca un întreg, atare relație este determinată mai întâi de raporturile intrinseci dintre sistemul administrației publice locale și factorul politic, dar și de transformările sociale complexe și anevoioase prin care trece Republica Moldova la etapa actuală în contextul democratizării societății. Potrivit autorului I. Creangă [9, p.66], ”eficiența guvernării se reflectă în gradul de democratizare a procesului decizional, anume la nivel local se formează rădăcinile democrației, iar, aceasta determină locul APL în întregul sistem administrativ”. Importanța sistemului administrativ local, a cărei funcționare trebuie să se bazeze pe principii democratice, facilitând furnizarea de servicii publice în funcție de necesitățile societății, este examinată de cercetătorii M. Iațco și V. Borș [13]. Autorii din spațiul științific autohton subliniază în lucrările lor în special rolul deciziei administrative în funcționarea administrației publice, de calitatea căreia depinde și calitatea actului administrativ.

Problemele administrației publice și necesitatea realizării unei reforme administrative-teritoriale sunt tratate inclusiv de cercetătoarea V. Tincu [25] care subliniază principala dificultate la etapa actuală cu care se confruntă sectorul public - deficitul de resurse umane, crizele economice și energetice fără precedent, inclusiv factorii externi care au influențat reformele administrative-teritoriale din Republica Moldova odată cu obținerea independenței sale până la etapa actuală, precum și provocările și beneficiile care rezultă din aceste reforme.

Profesorul V. Saca, expert în cercetarea interesului național și interesului public, a elaborat numeroase studii științifice care contribuie la dezvoltarea problemei de cercetare [19]; [20]. În cadrul acestor lucrări, autorul abordează una dintre cele mai fundamentale probleme ale statului și societății, subiectul evaluării și promovării interesului național și interesului public, cercetând și analizând aspectele statice și dinamice ale acestora, precum și gradul lor de manifestare în societatea tranzitorie și evaluarea acestora în contextul tendințelor de integrare europeană.

Autorul C. Solomon abordează în mod deosebit „relațiile dintre Republica Moldova și structurile europene care trec spre o treaptă calitativ superioară, cea a asocierii politice și integrării economice cu Uniunea Europeană" [23], subiect foarte relevant care influențează în mod direct politica internă a statului și rolul APL în întregul sistem administrativ. Alte subiecte de importanță majoră tratate de cercetătorii din spațiul științific autohton sunt: dimensiunile tranzitorii ale administrației publice din Republica Moldova, impactul Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană asupra sistemului administrativ și a reformelor, analizate de cercetătorul A. Sîmboteanu [22].

În cele din urmă, relația interese publice - proces decizional și impactul acesteia asupra modernizării administrației publice locale, reprezintă un subiect cercetat preponderent tangențial în cadrul mai multor concepții, dimensiuni și variabile dezvoltate de cercetătorii din Republica Moldova, specialiştii din Occident, România şi Federația Rusă în monografii, publicații, culegeri de articole, suporturi de curs, materiale ale conferinţelor ştiinţifice etc. Analiza amplă a subiectelor examinate a permis constatarea corelației dintre cele trei variabile, care, examinate ca un întreg, constituie problema de cercetare, determinarea impactului relației examinate pentru administrația publică locală, identificarea problemelor principale și potențialelor soluții care ar îmbunătăți activitatea APL.

Subcapitolul ***1.2. Aspecte conceptuale și metodologice ale relației interese publice - proces decizional în concordanță cu modernizarea administrației publice locale*** este dedicat fundamentării elementelor constitutive ale relației interese publice - proces decizional - modernizarea APL în dimensiuni conceptual-teoretice și metodologice a problemei de cercetare.

Conceptul de interes are un spectru de conținut foarte larg (cu conotații și de interes public), în linii mari fiind mobilul, cauza reală a acțiunilor, faptelor, relațiilor sociale ale diferitor comunități, ce urmează din îndemnurile, motivele, ideile nemijlocite ale acestor comunități [20, p.69].

În unele dicționare din Occident, interesele publice reprezintă: 1. bunăstarea generală a publicului care justifică recunoașterea și protecția; 2. ceva în care publicul în ansamblu are o miză, un interes ce justifică reglementarea guvernamentală; 3. interesele publice sunt ceea ce este cel mai bun pentru societatea în ansamblu, activitatea ce este realizată spre binele general al tuturor oamenilor [35, p.1]. În acest context, interesele publice sunt interese legale ale publicului.

În viziunea autorului cercetării, interesele publice reprezintă nevoi, utilități și avantaje care aparțin societății, și asigură bunăstarea persoanelor în calitatea lor de membri ai publicului. Interesele publice sunt un drept al cetățenilor care prevalează în raport cu interesele personale, și devin obiectul de activitate al funcționarilor publici din momentul în care aceștia obțin statutul de funcționari publici sau aleși locali. Într-un alt sens, interesele publice reprezintă un ansamblu de necesități, probleme sociale, de ordin economic, social, de infrastructură, a unor grupuri sociale foarte mari, dintr-o unitate administrativ-teritorială, a căror soluționare cade în competența autorităților publice locale.

Interesele publice cel mai bine sunt văzute ca obiective care trebuie atinse în contextul procesului decizional**,** motiv pentru care este important a percepe nu doar câmpul conceptual al intereselor publice și calea acestora spre decizie, dar și aspectul conceptual al deciziei publice în raport cu interesele publice. Procesul de luare a deciziilor, trebuie să fie unul calitativ, eficace, să corespundă scopului inițierii acestui proces și rezultatului preconizat - satisfacerea intereselor publice. Or, gradul de eficiență al administrației publice locale e măsurat prin prisma deciziilor administrative, considerate drept produs al procesului decizional, capabile să reflecte cele mai bune alternative sau soluții, asigurând rezolvarea celor mai importante probleme cu care se confruntă societatea. În acest context, deciziile elaborate și adoptate de către autoritățile administrației publice trebuie să aibă o conexiune directă cu realitățile și necesitățile reale ale populației. Din acest considerent, în opinia noastră, *relația interese publice - proces decizional* reprezintă legătura conceptuală dintre ansamblu de acțiuni întreprinse de către diverse structuri administrative de la nivel local, întru rezolvarea principalelor probleme de ordin economic, social, cultural, demografic, juridic, financiar și infrastructură din UAT pe care le reprezintă, ce asigură administrarea și bunăstarea socială.

Examinarea relației interese publice - proces decizional și impactul acesteia asupra modernizării administrației publice se bazează pe studierea materialului teoretic și practic, prin

consultarea opiniilor doctrinare, dar și prin analiza cadrului normativ-legislativ, care vine să reliefeze modul de organizare și funcționare a sistemului administrativ (la nivel central și nivel local), să explice procedura de desfășurare a unui proces decizional, normele aplicabile pentru asigurarea transparenței în procesul decizional desfășurat de către autoritățile publice, și să sublinieze însemnătatea valorificării intereselor publice într-o societate modernă, dezvoltată, cu principii și valori democratice. Acest fapt ne permite să subliniem corelația dintre interesele publice, procesul decizional și modernizarea administrației publice locale.

Cercetarea de față a fost realizată în baza unei metodologii complexe, cu manifestări intra și inter-relaționale, care a inclus în special *metoda structural-organizatorică, metoda comparativă, analiza funcțională*, *metodele sociologice (interviul, analiza de conținut, soft analysis, observația), cercetarea documentară, cercetarea normativă*, *și metoda instituțională* etc., toate acestea fiind utilizate în particular, precum și în anumite corelații în activitatea de cercetare științifică. Examinarea *metodologiei științei administrative* a permis formularea unor generalizări și sinteze ale diferitor concepte, teorii și convingeri care au subliniat importanța problemei de cercetare pentru teoreticienii și practicienii din domeniul administrației publice.

În subcapitolul ***1.3. Delimitări structurale ale intereselor publice și procesului decizional în aria modernizării administrației publice locale*** este reflectată o analiză a elementelor structurale ale intereselor publice și procesului decisional, care prin interferența și interconectarea lor contribuie la evidențierea relației dintre aceste componente. Atare fapt permite constatarea impactului relației respective asupra eficientizării și modernizării sistemului administrativ în general.

Modernizarea reprezintă perfecționarea mecanismelor de organizare și funcționare a sistemului administrativ, prin prisma unor instituții politice rigide, relații, norme de reglementare, tehnologii informaționale, și un corp de funcționari publici calificați, cu integritate și cultură administrativă pe măsura unei societăți democratice, care acționează în vederea satisfacerii intereselor generale ale societății. Pornind de la această idee, guvernele trebuie să fie deschise și accesibile, responsabile și receptive, să acționeze pentru a servi cetățenii; or, scopul principal care reiese din misiunea administrației publice ar trebui să fie satisfacerea intereselor publice.

În opinia profesorului V. Saca, interesele publice, reprezintă totalitatea de trăsături obiective și subiective ale actorilor publici, membrilor publicului legate de factorul necesității, utilității, avantajului, scopului, valorii ce influențează substanțial decizia publică și comportamentul, acțiunile și relațiile social-semnificative [19, p.14]. Definiția respectivă, permite identificarea componentelor structurale ale intereselor publice în condițiile unei societăți în schimbare. Dintre aceste elemente structurale fac parte: 1. *Actorul public sau agentul public* ca purtător, promotor și

reformator al intereselor publice; 2. *Poziția socială a actorului (agentului) public*; 3. *Gradul de conștientizare de către actorii publici a poziției lor sociale; 4. Scopurile și sarcinile acțiunilor și activităților publice.*

Procesul decizional, la rândul său, este o activitate special-umană orientată spre selecția dintr-o mulțime de alternative (variante, strategii) disponibile a uneia sau a câteva, care îndeplinesc pe deplin cerințele și satisfac obiectivele puse, preferințele decidentului sau a unor calități definite în prealabil [12, p.16]. Din definiția respectivă constatăm elementele componente ale unui proces decizional: *problema* (formată din obiective, criterii și mediul decizional, mediul în care prezintă informații și în care funcționează obiectul/sistemul, și în care se soluționează problema); *alternativele* (acele opțiuni, variante posibile); *procedeul* (metoda de alegere a alternativei); analiza suplimentară a deciziei alese, a consecințelor ei și elaborarea unui plan de realizare a ei; efectuarea măsurilor de realizare a deciziei și diminuarea consecințelor nefavorabile [12, p.17-18].

În opinia noastră între elementele structurale ale intereselor publice și ale procesului decizional există o legătură reciprocă, ele manifestându-se de la general la particular și viceversa.

În urma celor expuse, deducem că relația interese publice - proces decizional în contextul modernizării APL, examinată ca un întreg, reprezintă un ansamblu de elemente structurale a căror intercondiționare îi conferă generalitate și specificitate, importanță și funcționalitate.

Concluziile capitolului 1 țin de conceptualizarea în parte a triadei relaționale: interese publice - proces decizional - modernizarea APL din perspectiva abordărilor bibliografice, teoretico-metodologice și structurale. Astfel, la etapa actuală, relația interese publice - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale reprezintă un subiect cercetat preponderent tangențial în cadrul mai multor concepții, dimensiuni și variabile științifice dezvoltate de cercetătorii din spațiul științific autohton dar și de autorii străini. Specialiștii în domeniu acordă o atenţie sporită identificării și elucidării problemelor care s-au conturat în condițiile tranziției spre democrație și a tendințelor de atingere a standardelor europene prin realizarea reformelor în sistemul administrativ. Iar, importanța cunoașterii elementelor structurale ale intereselor publice și procesului decizional reiese din interferența și interconectarea lor, fapt care contribuie la edificarea unei administrații publice centrale și locale eficiente și la modernizarea sistemului administrativ în general.

Capitolul 2 al cercetării, întitulat **Relevanța relației interese publice - proces decizional a unor state din Uniunea Europeană și a țărilor Parteneriatului Estic în procesul de modernizare a administrației publice locale din Republica Moldova,** include trei subcapitole, orientate spre realizarea unui studiu comparativ asupra gradului de realizare a relației interese publice - proces decizional administrativ local în unele țări din spațiul comunitar european, precum

și investigarea aspectelor relaționale ale trinomului respectiv în țările Parteneriatului Estic, dar și examinarea posibilităților de implementare a practicilor altor state în vederea modernizării administrației publice locale din Republica Moldova.

În subcapitolul ***2.1. Relația interese publice - proces decizional administrativ local în unele țări din spațiul comunitar european: un studiu comparativ*** se prezintă o analiză complexă a principalelor asemănări și deosebiri între sistemele administrative din țările spațiului comunitar European (România, Suedia, Italia, Polonia, Grecia, Danemarca, Bulgaria, Franța, Cehia, Estonia, Letonia și Lituania), precum și avantajele și limitele acestor sisteme administrative.

În a doua jumătate a sec. XX, majoritatea țărilor europene și-au modificat structura administrativ-teritorială prin reducerea numărului autorităților administrației publice locale și amalgamarea autorităților învecinate în unități municipale mai mari. Scopul principal al acestor fuzionări a constat în sporirea eficienței economice în procesul de prestare a serviciilor publice [28, p.8]. Autoritățile administrației publice locale din statele Uniunii Europene, pun un accent deosebit pe principiile de bază ale administrării publice locale (*autonomia locală; descentralizarea serviciilor publice; eligibilitatea autorităților administrației publice locale; consultarea cetățenilor în problemele locale de interes deosebit*), dezvoltându-și capacitățile administrative și financiare. Încărcate cu un spectru important de responsabilități, și anume furnizarea de servicii publice, autorităților publice locale le sunt delegate competențe proporțional cu resursele financiare alocate și pârghii efective garantate de cadrul legal, menite să asigure satisfacerea intereselor publice. Atare fapt, îl constatăm în prevederile Cartei Europene a Autonomiei Locale, dar și în art.3 al Legii descentralizării administrative, care invocă principiul corespunderii resurselor cu competențele [2].

Pe parcursul evoluției sale, statele respective au fost supuse unor reforme speciale în organizarea administrativ-teritorială, trecând astfel prin transformări și adaptări drastice, dar absolut necesare în contextul noilor tendințe și condiții ale unei societăți democratice.

Factorii de aderență ai administrației publice din țările europene, de ordin politic, istoric, geografic și social, care au contribuit la constituirea unor particularități specifice, în evoluția modelului european de administrație publică, sunt: 1. *reevaluarea rolului administrației de stat în gestionarea treburilor publice*; 2. *creșterea rolului colectivităților locale în exercitarea administrației*; 3. *funcționarea în condiții reale a autonomiei locale*; 4. *delimitarea clară a competențelor între administrația publică centrală și administrația publică locală*; 5. *relații benefice de colaborare cu societatea civilă*; 6. *consultarea colectivităților locale în problemele de interes deosebit; 7. dimensiuni optime ale unităților administrative-teritoriale*; 8. *grad înalt de*

profesionalism al angajaților din administrația publică; 9. sistem informațional dezvoltat, inclusiv cel electronic [22, pp.192-195].

Edificarea unui nou sistem de administrație publică, în baza unor principii de organizare și funcționare care garantează salvgardarea drepturilor autorităților locale și regionale de a dispune de propriile structuri administrative, competențe și resurse financiare, constituie o premisă a unei societăți democratice. Aceste tendințe se desfășoară în condițiile unui mediu integrationist foarte pronunțat, condiționat în ultimul timp de tendințele de aderență la modelul European de administrație publică și de interferență a tehnologiilor administrative moderne, în simbioză cu participarea activă a membrilor comunității în procesul de luare a deciziilor și soluționare a problemelor colectivităților locale [22, p.192]. În atare context, participarea publică în opinia cercetătorului S. Cornea, constituie un instrument foarte important în activitățile de dezvoltare locală, imprimând calitate procesului decizional și întărind autoritatea deciziilor prin suportul oferit de public în implementarea acestora [10, p.124].

Deși statele membre ale Uniunii Europene au la bază aceleași valori și principii de organizare și funcționare a administrației publice locale, cu similitudini ale culturii și tradiției istorice, în mod normal identificăm unele diferențe care conferă specificitate fiecărui stat în parte în funcție de sistemul administrativ intern [33, p.62]. Acest adevăr este bine confirmat, în opinia noastră, de practica socială atât *lato sensu*, cât și *stricto sensu* a statelor respective.

Subcapitolul ***2.2. Aspecte relaționale ale trinomului interese publice - proces decizional - modernizarea administrației publice locale în țările Parteneriatului Estic: principalele asemănări și deosebiri pentru sistemul administrativ din Republica Moldova,*** reflectă o analiză a particularităților specifice statelor din Parteneriatul Estic (Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova și Ucraina), remarcate drept exemple de urmat pentru sistemul administrativ local din Republica Moldova. Întrucât, aceste state, în viziunea noastră, au cedat tradiției în favoarea inovației și modernizării, ele întrunesc elemente ale prezentului, influențate de procesele democratice care au loc în societate sub impactul tendințelor din statele avansate în acest domeniu [8]. Prin urmare, în statele din Parteneriatul Estic au avut loc schimbări semnificative în domeniul politic, socio-economic, inclusiv în comportamentul oamenilor care locuiesc în aceste state, astfel schimbându-se interesele și nevoile, aspirațiile de integrare europeană și aliniere la noile standarde europene [21].

Schimbarea structurii administrative, în țările Parteneriatului Estic a fost realizată prin adoptarea reformei majore de descentralizare politică, administrativă, financiară și teritorială. Procesele de descentralizare din Republica Moldova, Georgia și Ucraina au cuprins reforme cuprinzătoare ale organizării administrative și teritoriale ale țărilor în cauză. Astfel, la nivel local,

numărul unităţilor administrative a fost redus semnificativ. Cu toate acestea, este important să se ia în considerare faptul că succesul reformelor administrației publice locale nu depinde doar de reorganizarea pur administrativă și teritorială, cum ar fi fuziunile. *Cheia este alocarea eficientă a rolurilor și responsabilităților și, cel mai important, a resurselor adecvate la nivelurile de guvernare, care să conducă la îmbunătățirea guvernării și a serviciilor* [36, p.18].

Un alt element foarte important și comun al proceselor de descentralizare din cele trei țări este *descentralizarea financiară* cu scopul de a consolida autonomia financiară a administrațiilor locale, prin creșterea transferurilor de la nivelurile superioare de guvernare, îmbunătățirea opțiunilor de creștere a veniturilor și creșterea puterilor proprii de impozitare a autorităților locale. Astfel, reformele descentralizării au sporit rolul administrațiilor locale în sectoare strategice-cheie precum infrastructura publică, educația, protecția și îngrijirea socială și sănătatea publică, care au un impact major asupra dezvoltării sociale și economice pe termen lung. Totodată, reformele de descentralizare financiară au fost inițiate în toate țările, totuși, așa cum era de așteptat, gradul de succes și de implementare diferă semnificativ între țările respective [36, p.19].

Cu referire la evaluarea impactului relației interese publice - proces decizional - modernizarea APL, examinate în țările Parteneriatului Estic, chiar dacă statele menționate au fost influențate de moștenirea sovietică, pe parcursul evoluției fiecare dintre acestea s-au construit sub un aspect instituțional și civilizațional diferit. Atare fapt îl putem deduce inclusiv din exemplul Ucrainei și Belarus, considerate la etapa actuală două societăți diferite, întrucât un stat a reușit să realizeze o reformă administrativ-teritorială (Ucraina), iar altul să păstreze regimul centralizat de administrare (Belarus, participarea suspendată începând cu 28 iunie 2021). Parteneriatul Estic reprezintă o inițiativă care consolidează valorile democrației și oferă oportunități și sprijin în realizarea acestor valori. Totuși, schimbarea și reforma în fiecare stat depinde de capacitățile actorului public, de gradul de conștientizare a poziției lui sociale, de calitatea proceselor decizionale și nivelul de satisfacere a intereselor publice.

În cele din urmă, eforturile întreprinse de Republica Moldova în vederea apropierii de standardele Uniunii Europene au fost considerabile, iar elaborarea și implementarea Planului de Acțiuni, negocierea, semnarea și implementarea treptată a Acordului de Asociere precum și obținerea statutului de țară candidată de aderare la UE în iunie 2022, au contribuit relativ la coeziunea politică și socială, preluarea unor practici europene, adoptarea unor principii și valori democratice, ceea ce în ansamblu au favorizat modificarea conjuncturii interne a statului.

Subcapitolul ***2.3. Posibilități de implementare a practicilor altor state în vederea modernizării administrației publice locale din Republica Moldova: evaluări și aplicări,*** elucidează principalele aspecte ale relației interese publice - proces decizional în contextul

modernizării administrației publice locale în unele țări din spațiul comunitar european, dar și din statele Parteneriatului Estic aplicabile în sistemul administrativ din Republica Moldova.

Evaluarea particularităților specifice administrației publice locale din statele spațiului comunitar european, a permis constatarea faptului că relația interese publice - proces decizional și impactul acesteia asupra modernizării APL diferă de la un stat la altul. Prin urmare, principiul descentralizării și autonomiei locale este acela care stă la baza fortificării administrațiilor publice locale din diferite țări ale spațiului comunitar european, caracteristică specifică inclusiv pentru statul Republica Moldova. În acest context, principiile fundamentale de organizare și funcționare a administrației publice locale sunt stipulate în legislația națională: Constituția Republicii Moldova [1], Legea privind administrația publică locală [3], Legea privind descentralizarea administrativă [2], și nu în ultimul rând Carta autonomiei locale [4] la care Republica Moldova este parte (semnată la 02 mai 1996, ratificată în 1997, iar în 1998 aceasta a intrat în vigoare pentru țara noastră).

Un alt aspect care poate fi preluat din sistemul administrativ al unor state din spațiul comunitar european, este capacitatea administrativă și competențele delegate autorităților publice locale, astfel încât nici un stat nu este singurul gestionar al serviciilor publice. O parte din serviciile publice sunt luate sub gestiunea colectivităților locale. Organizarea și funcționarea sistemului de administrație publică locală are la origine existența intereselor locale, care derivă din caracterul natural al colectivităților locale ca entități anterioare apariției statului. Din aceasta și rezultă dreptul lor de a se administra ele însele [22, p.74].

O altă particularitate care reiese din analiza practicilor statelor din spațiul comunitar european, se identifică la nivelul consultării autorităților administrației publice locale și existenței dialogului permanent, colaborării dintre autoritățile centrale și locale. Astfel, multe țări dispun de proceduri de consultare care sunt clar definite în cadrul legal, și aici putem menționa în special Polonia, România și Republica Cehă.

Cu referință la situația statelor din Parteneriatul Estic, din punct de vedere istoric, este demonstrat că sistemul centralizat a pierdut competiția în aspect global la sfârșitul secolului al XX-lea, cedând locul sistemelor descentralizate, bazate pe principii și valori democratice, care după natura lor sunt mai durabile. Cu toate acestea, gândirea politică de la începutul secolului al XXI - lea continuă să rămână neomogenă. Ea depinde de nivelul dezvoltării economice a țărilor, de potențialul intelectual al națiunilor, de realitățile concret-istorice din care gândirea politică se alimentează. Cu toate acestea, se observă o tendință generală spre democratizarea și descentralizarea activității administrative [22, p.41].

Acest fapt este confirmat, în opinia noastră, inclusiv de către experți, care în rezultatul interviurilor realizate de către autorul cercetării au afirmat că administrația publică locală joacă un

rol esențial în asigurarea bunăstării cetățenilor. Iar, apropierea cu adevărat și nu declarativ de cetățeni contribuie la responsabilizarea autorităților și serviciilor publice, îmbunătățirea vieții oamenilor și consolidarea încrederii acestora în instituțiile locale. În acest context, relația interese publice - proces decizional contribuie la impulsionarea modernizării administrației publice locale, astfel încât o administraţie publică locală cu reale capacităţi umane şi administrative poate să exercite, în baza principiului subsidiarităţii, un rol important în procesul de integrare europeană, să implementeze eficient reformele necesare din perspectiva acquis-ului comunitar şi să presteze cetăţenilor servicii publice de calitate.

Ratificarea Cartei europene a autonomiei locale a fost crucială pentru procesele de descentralizare din țările Parteneriatului Estic. Cu toate acestea, sistemele administrative în aceste state au fost și rămân încă puternic influențate de procesele politice care au loc la nivel național.

Procesele de descentralizare din țările Parteneriatului Estic, fundamentate odată cu elaborarea și implementarea Strategiilor de descentralizare, s-au soldat cu reducerea numărului unităţilor administrative la nivel local, precum și descentralizarea financiară. Aceste practici confirmă faptul că există posibilități care pot asigura eficientizarea activității autorităților APL, odată cu stabilirea clară a rolurilor și responsabilităților și, cel mai important, alocarea de resurse adecvate la nivelurile de guvernare, care să conducă la îmbunătățirea guvernării și a serviciilor.

Prin urmare, chiar dacă reformele de descentralizare financiară au fost inițiate în toate țările din Parteneriatul Estic, totuși, sub influența diferitor factori (cadrul politic, cadrul instituțional, impactul crizelor globale și naționale, conflictele militare și amenințările la adresa securității naționale și integrității teritoriale), gradul de succes și de implementare diferă semnificativ între state. În acest context, administrațiile locale din Georgia, Republica Moldova și Ucraina depind în mare măsură de transferurile de la nivelurile superioare ale guvernului, inclusiv guvernele regionale.

Cu toate acestea, reieșind din practicile statelor analizate, pentru ca autoritățile locale să poată îndeplini astfel de „promisiune” și să îmbunătățească calitatea și accesul la servicii, acestea trebuie să fie echipate cu resurse financiare adecvate. De asemenea, pentru a putea răspunde nevoilor și priorităților locale privind serviciile cu eficiență și eficacitate, autoritățile locale trebuie să fie capabile să utilizeze astfel de resurse într-o manieră „autonomă”, care să reflecte interesele publice, nevoile colectivității locale. Pe scurt, descentralizarea fiscală și autonomia fiscală locală sunt ingrediente fundamentale pentru descentralizare și reformele administrației publice locale [36, pp.18-20].

Concluziile capitolului 2 evidențiază relevanța relației interese publice - proces decizional în unele state din spațiul comunitar European și în țările Parteneriatului Estic, precum și

posibilitățile de preluare a unor modele de administrare și îmbunătățire a activității APL din Republica Moldova. Astfel, analiza practicilor statelor Uniunii Europene, precum și a țărilor din Parteneriatul Estic a permis lansarea următoarelor raționamente: țările din spațiul comunitar european pun un accent deosebit pe principiile de bază ale administrării publice locale, dezvoltându-și în continuare capacitățile administrative și financiare. În același timp, statele PaE au înregistrat progrese în reforma descentralizării. Totuși, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a consolida autonomia politică, administrativă, în special a administrației locale, a îmbunătăți calitatea serviciilor locale, a facilita implicarea cetățenilor, a spori responsabilitatea administrației locale și a promova un dialog interguvernamental deschis și incluziv privind descentralizarea și reforma administrației publice locale. Cu atât mai mult, că procesele în cauză nu sunt încă finalizate, iar progresul în țările respective rămâne a fi inegal.

Capitolul 3 al cercetării, întitulat **Instrumente și mecanisme de consolidare a raportului interese publice - proces decizional ca premisă a modernizării administrației publice locale din Republica Moldova,** este structurat în patru subcapitole, îndreptat spre cercetarea specificității relației interese publice-proces decizional în aria modernizării administrației publice locale din Republica Moldova, cu accent special pe impactul politicilor publice locale, parteneriatului public-privat și parteneriatului comunitar, ca modalitate de realizare a relației examinate în studiul respectiv. De asemenea, autorul cercetării evaluează direcțiile prioritare de perspectivă a inovării relației interese publice - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale.

În subcapitolul ***3.1. Specificitatea relației interese publice - proces decizional din perspectiva modernizării administrației publice locale din Republica Moldova. Analiza SWOT,*** este realizată o analiză a particularului relației interese publice - proces decizional și impactului acesteia asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova. Analiza *SWOT,* în compartimentul respectiv a permis evidențierea punctelor tari, determinarea punctelor slabe, evaluarea oportunităților și analiza riscurilor relației interese publice - proces decizional - modernizarea administrației publice locale.

Modernizarea administrației publice reprezintă un obiectiv major al zilelor noastre, astfel încât orice stat, inclusiv Republica Moldova are nevoie de o administrație modernă orientată spre rezultate şi cetățean, ale cărui nevoi şi cerinţe trebuie plasate în centrul activităţii administrative. Unul dintre elementele inerente ale modernizării administrației publice locale este îmbunătăţirea calităţii deciziilor adoptate în cadrul acesteia. În acest context, e necesară consolidarea relaţiilor cu cetăţenii, eliminarea corupţiei şi formarea unui corp de funcţionari publici profesionişti şi neutri din punct de vedere politic [24, p.68], care să asigure satisfacerea intereselor publice.

Situația Republicii Moldova, aflată într-o perioadă tărăgănată de tranziție demonstrează că și procesul de modernizare la fel e tărăgănat, în paralel cu gradul de democratizare și de consolidare democratică a societății. Suntem martorii unei crize politice sistemice, a lipsei de încredere în sistemul de guvernare din partea societății, martorii unor procese decizionale ineficiente și neconforme intereselor publice, instabilității politicilor interne și externe, precum și imaturității factorilor de decizie etc.

În acest context, despre necesitatea realizării unei reforme la nivelul administrației publice menționează inclusiv experții (teoreticienii și practicienii din domeniul administrației publice), care în cadrul interviurilor realizate de către autor, afirmă că o reformă în domeniul administrației publice locale este absolut necesară, întrucât se impune o revizuire a numărului UAT nivel I, a locului pe care îl ocupă raioanele în sistemul administrației publice locale și o delimitare clară a competențelor ce le revin autorităților APL (*de exemplu:* să se ofere o capacitate fiscală mai largă autorităților APL nivel I astfel încât problema insuficienței veniturilor locale, drept *argument forte* pentru soluționarea problemelor de interes public să dispară). Un instrument de reformă eficient care ar putea soluționa problemele fundamentale cu care se confruntă astăzi sistemul administrativ local din Republica Moldova, este amalgamarea voluntară, un subiect care a căpătat o nouă valoare aplicativă odată cu adoptarea Legii Nr.255 din 31.07.2023 cu privire la amalgamarea voluntară a unităților administrativ-teritoriale. Potrivit legii, încurajarea primăriilor mici de a se uni între ele va asigura optimizarea cheltuielilor la nivel local și rezolvarea problemei principale cu care se confruntă Republica Moldova, depopularea țării. Întrucât în toate localitățile numărul populației scade considerabil, cu excepția municipiilor Chișinău și Bălți, unde numărul locuitorilor este în creștere datorită migrației interne. Astfel, datorită migrației interne, migrației externe și migrației temporare, are loc scăderea numărului populației, fenomen care devine tot mai evident odată cu trecerea timpului. În acest context, primăriile rămân fără oameni, iar capacitatea lor administrativă scade odată cu creșterea costurilor pentru întreținerea aparatului acesteia.

Este important a evidenția faptul, că o reformă a administrației publice locale trebuie realizată în folosul cetățenilor, întru satisfacerea intereselor publice. Aceasta trebuie să fie bine analizată, rațional realizată, asumată de către toate forțele politice, astfel încât ulterior să nu existe discrepanțe între viziuni, iar reforma să rămână doar la etapa incipientă de realizare. Din acest considerent, interesele publice au o semnificație cu conținut valoric colosal pentru arsenalul teoretic dar și practic, căpătând calitatea de mobil al progresului social și al modernizării administrației publice.

Subcapitolul ***3.2. Impactul politicilor publice locale asupra relației interese publice - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale,*** reflectă o analiză a

semnificației politicilor publice locale în raport cu relația triadică interese publice - proces decizional -modernizarea administrației publice locale.

Politicile publice ocupă un rol central în cadrul economiei societăților contemporane. Aria lor de manifestare acoperă orice mod mai complex de interacțiune socială, de la politici educaționale și de sănătate la politici de redistribuție socială, până la politicile ce au o influență directă asupra nivelului economic. Iar, nivelul de dezvoltare a unei societăți este strâns legat de angajamentul factorilor de decizie care au rolul să asigure ca orice individ să beneficieze de instrumente elementare de dezvoltare și supraviețuire [27, p.20]. Astfel, elaborarea și implementarea unor politici publice eficiente reprezintă premisa-cheie care asigură bunăstarea membrilor societății și satisfacerea intereselor publice.

Formularea unor politici publice locale începe de la existența unor probleme și nevoi ale populației la nivelul unității administrativ-teritoriale. În viziunea autorului cercetării, o politică de guvernare trebuie să fie orientată strict spre cetățean, să corespundă intereselor publice, și să asigure furnizarea unor servicii publice de calitate în continuă evoluție și adaptate la noilor cerințe. Acest fapt, ar putea fi realizat doar prin: promovarea cooperării economice și susținerea proiectelor de înfrățire a localităților; încurajarea parteneriatelor comunitare, de colaborare la nivel internațional cu alte localități; formarea și sprijinirea specialiștilor calificați prin programe educaționale și dezvoltare personală; promovarea unor servicii locale viabile și eficiente, cu o infrastructură locală de calitate; planificarea unor investiții pe termen lung; susținerea tinerilor antreprenori care vor să inițieze o afacere și atragerea investițiilor pentru o dezvoltare durabilă a localităților. În aspect general, proiectele la etapa actuală ocupă un rol foarte important în dezvoltarea localităților. Scopul acestor acțiuni constă în reducerea sărăciei și crearea atmosferei de armonie și bunăstare în societate.

În literatura de specialitate identificăm mai multe definiții a politicilor publice, toate având aceeași semnificație - politicile publice sunt efectul deciziilor luate de guvernanți.

Rolul principal în cazul furnizării eficiente a politicilor publice îl au instituțiile, ca formă generală de interacțiune umană. Funcția autorităților administrației publice locale este de a reprezenta interesele colectivităților locale și de a exprima preocupările și nevoile membrilor societății, favorizând și edificând o relație constructivă dintre cetățeni și autoritățile administrative și canalizând viziunile colectivităților locale, procesele de elaborare și implementare a politicilor publice în baza parametrilor și principiilor convenite cu membrii societății. Considerăm că atât politicile publice, cât și relația interese publice - proces decizional reprezintă un obiectiv derivat din componenta modernizării administrației publice locale. Iar, relațiile intrinseci dintre sistemul administrației publice, politicile publice și raportul interese publice - proces decizional reflectă

interconexiunea între diferite elemente ale politicului și administrativului, astfel subliniindu-se relația de complementaritate dintre acestea.

Subcapitolul ***3.3. Parteneriatul public-privat și parteneriatul comunitar - imperativ al impulsionării inițiativelor locale din Republica Moldova*** conține o analiză a importanței parteneriatelor în dezvoltarea și modernizarea administrației publice locale.

Analiza datelor statistice reale privind situația economico-financiară a localităților a demonstrat, că indiferent de: gradul de susținere de către stat a bugetului local, mărimea bugetului local, situația demografică, numărul întreprinderilor din localitate - toate primăriile pentru a soluționa problemele legate de dezvoltarea și menținerea infrastructurii, au nevoie potențială de parteneriate intercomunale [30, p.60]. Atare fapt este confirmat de realitatea economică, socială și culturală prezentă în multe localități din Republica Moldova, aflată în perioada de tranziție, unde semnificația unui „trai decent" la nivelul unităților administrativ-teritoriale, diferă mult cu ceea ce persistă în Germania, Italia sau Franța.

Pentru Republica Moldova, economia căreia are nevoie de stimulente serioase pentru a depăși situația de criză, realizarea *parteneriatului public-privat* poate aduce rezultate vizibile în atragerea unor investiții în infrastructură și alte domenii, aplicarea managementului privat în sectorul public, diversificarea și creșterea calității serviciilor publice. Acest fapt s-ar putea realiza doar prin prisma unui sistem administrativ modern, cu un accent deosebit pe calitatea actului de guvernare și scopul principal să fie realizarea intereselor generale ale cetățenilor atât la nivel central, cât și la nivel local [16, pp.6-8]. În acest context, în ultimii ani, în Republica Moldova parteneriatul public-privat câștigă tot mai mult teren, fiind o metodă eficientă de implicare și atragere a capitalului privat în realizarea unor proiecte de interes public.

În cele din urmă, parteneriatul public-privat este unul dintre cele mai importante instrumente de depășire a "deficitului de infrastructură", cu care se confruntă atât țările dezvoltate, cât și țările aflate în perioada de tranziție. Interesul statului în parteneriatul public-privat este condiționat de așteptarea unei eficiențe înalte de la parteneriat; accesul la noi surse de investiții; probabilitatea înaltă de obținere a unui rezultat pozitiv; utilizarea abordărilor inovaționale față de crearea și administrarea infrastructurii publice în cadrul parteneriatului public-privat. Interesul partenerului privat în cadrul parteneriatului public-privat constă în obținerea în posesie și utilizarea pe termen lung a activelor de stat, ceea ce presupune o stabilitate probabilă de obținere a unui profit pe termen lung; obținerea garanțiilor de recuperare a investițiilor [29, p.63].

Prin urmare, parteneriatul public-privat reprezintă o opțiune viabilă care oferă beneficii microeconomice, combinând elementele sectorului public cu elementele sectorului privat, în scopul eficientizării activităților desfășurate și îndeplinirea responsabilităților exact definite: servicii de

înaltă calitate, soluționarea problemelor majore de interes comunitar și satisfacerea intereselor publice.

Un alt instrument de optimizare și îmbunătățire a calității serviciilor publice la nivel local, care apare tot mai des în discursurile publice și studiile de cercetare - este cooperarea intercomunitară. Conform definiției prezentată de autorii J. Jackson, M. Balducci, R. Hertzog și P. Swianiewicz, *cooperarea intercomunitară* are loc atunci când două sau mai multe autorități publice locale sunt de acord să conlucreze asupra oricăreia dintre sarcinile ce le revin, în scopul obținerii beneficiilor reciproc avantajoase [15, p.10]. Astfel, cooperarea intercomunitară permite oricărei administrații publice locale să facă față provocărilor cu care se confruntă, conlucrând cu alte administrații publice locale în scopul satisfacerii intereselor publice. Esența acesteia, în viziunea cercetătorilor, nu constă în anumite forme organizatorico-juridice sau mecanisme de finanțare [15, p.13]. Scopul cooperării intercomunitare ține de îmbunătățirea cantitativă (la nivel de servicii) și calitativă (performanță) a prestării serviciilor publice, datorită identificării tehnologiilor celor mai adecvate, accesibile din punct de vedere financiar (cu cât mai multe persoane beneficiază de un anumit serviciu, cu atât costurile per unitate sunt mai reduse), fezabile din punct de vedere economic, care respectă mediul și acceptabile din punct de vedere politic, precum și datorită concentrării eforturilor pe factorii economici, prin atingerea unui impact ecologic pozitiv pentru populația Republicii Moldova [11, p.122].

Importanța cooperării intercomunitare rezultă din modelele și practicile internaționale (România, Cehia, Republica Macedonia de Nord) preluate de Republica Moldova, care odată implementate au demonstrat eficiență, au generat rezultate pozitive și au impulsionat îndeplinirea obiectivelor propuse, astfel încât 40 de primării rurale și 100 000 de cetățeni au obținut acces la servicii comunale de calitate [14, p.102].

Subcapitolul ***3.4. Direcții prioritare de perspectivă a inovării relației interese publice - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale*** reflectă o analiză complexă a semnificației inovației, considerate a fi un instrument indispensabil autorităților administrației publice, care asigură îmbunătățirea capacității sectorului public de a face față continuu și productiv problemelor și provocărilor societale.

Sistemul administrativ are sarcina de a furniza o gamă largă de servicii publice cetățenilor pe care îi deservește. Pentru a face față complexității de transformări și incertitudini, guvernele și alte autorități publice trebuie să pună un accent deosebit pe inovarea proceselor și practicilor de politici publice. Astfel, reapare necesitatea constantă de ajustare a politicilor publice la condițiile societății în schimbare și centrarea pe valorificarea intereselor publice, dar și necesitatea colaborării dintre factorii de decizie, cercetători și practicieni. Atare fapt va fi realizat în scopul explorării și

stabilirii unor noi principii de luare a deciziilor bazate pe tehnologia digitală, științele sociale și experimentarea științifică, pentru a identifica opțiuni și posibilități care să asigure o activitate eficientă a instituțiilor publice [31, p.3]. Or, inovația stabilește în mod constant noi orizonturi, direcții și stimulente în procesul de luarea deciziilor.

Amploarea inovării se reflectă în primul rând în ritmurile relativ mari ale dezvoltării de noi produse și tehnologii, dar schimbările nu se referă doar la lucruri tangibile. Inovarea se manifestă în societate în general, materializându-se în noi strategii, concepte, idei, organizații și instituții care se adresează nevoilor sociale - de la piața muncii și condițiile de lucru până la educație, sănătate și dezvoltare comunitară. Importanța pe care o au în prezent activitățile de introducere a noului pot fi explicate din perspectiva transformărilor din economie și societate, determinate de creșterea concurenței, și mai ales de dezvoltarea inimaginabilă a tehnologiilor informaționale. Sursa reală de prosperitate și capital în această nouă eră nu o reprezintă bunurile materiale, ci gândirea umană, cunoașterea și inovarea [17, p.5].

Concluziile capitolului 3 au la bază ideea conform căreia impactul relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale în Republica Moldova este influențat de instrumente și mecanisme speciale care asigură eficiența sistemului de administrație publică. Sistemul administrativ are sarcina de a furniza servicii publice diverse și complexe cetățenilor pe care îi deservește. Pentru a face față complexității de transformări și incertitudini sociale, guvernele și alte autorități publice trebuie să pună un accent deosebit pe inovarea proceselor și practicilor de politici publice. Astfel, apare din nou necesitatea invariabilă de utilizare a unor instrumente și mecanisme eficiente în domeniul administrației publice, cu rol constant de atragere a unor fonduri și donații, creștere a nivelului economic, dezvoltare a capacității de atragere a investițiilor și de îmbunătățire a calității vieții cetățenilor, prestare a unor servicii de calitate, satisfacere a intereselor generale ale colectivităților locale, consolidare a încrederii în instituțiile publice și în final stopare masivă a proceselor migraționiste, în special din mediul rural.

Iar, elaborarea și implementarea unor politici publice locale, utilizarea inovației, crearea parteneriatelor comunitare, parteneriatelor publice-private, și realizarea proiectelor de dezvoltare durabilă pentru comunitate ar contribui semnificativ la rezolvarea unor probleme fundamentale cu care se confruntă colectivitățile locale, inclusiv la dezvoltarea localității în complexitate, dar și la îmbunătățirea activității autorităților publice locale și modernizarea acesteia, conform dezideratului relațional interese publice - proces decizional.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În baza studiului efectuat privind impactul relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova, au fost deduse următoarele ***concluzii***:

1. Impactul relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova este influențat în mare parte de atitudinea autorităților publice față de colectivitățile locale, precum și de eficiența sistemului de administrație publică. APL este un catalizator important al dezvoltării continue și durabile într-o societate, iar utilizarea eficientă a resurselor financiare, cu respectarea cadrului legal și aplicarea procedurilor transparente în activitatea sa, și cu promovarea valorilor democratice în relația cu cetățeanul, va consolida încrederea societății în sistemul administrativ și capacitatea acestuia de a servi și satisface interesele publice.

2. Cercetătorii din spațiul științific internațional, dar și din Republica Moldova abordează problema de cercetare prin prisma unor viziuni și concepte corelative relației triadice interese publice - proces decizional - modernizarea APL. La etapa actuală nu sunt identificate careva cercetări sintetice fundamentale în ceea ce privește valorificarea teoretică a relației interese publice - proces decizional - modernizarea APL din Republica Moldova. Acest fapt generează ideea că problema de cercetare este una reală, specifică sistemului administrativ local din Republica Moldova care necesită examinare și dezvoltare științifică continuă.

3. Cadrul metodologic caracteristic cercetării în domeniul științelor administrative a favorizat formularea unor generalizări și sinteze ale diferitor concepte, teorii și convingeri care au permis examinarea unor probleme la nivelul societății, și identificarea unor soluții la aceste probleme în scopul satisfacerii intereselor publice de către factorii de decizie. Iar, îmbinarea metodelor de cercetare, dar și aplicarea particulară, a favorizat determinarea impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova.

4. Analiza delimitărilor structurale ale trinomului examinat în cercetare, permite să deducem importanța cunoașterii elementelor structurale ale intereselor publice și procesului decizional, care prin interferență și interconectare acestea să contribuie la edificarea unei administrații publice centrale și locale eficiente, precum și la modernizarea sistemului administrativ în general. Anume, un proces decizional rațional și calitativ, a cărui scop și misiune are la bază satisfacerea intereselor publice, va genera modernizarea.

5. Reforma privind reducerea numărului autorităților administrației publice locale și amalgamarea autorităților învecinate în unități municipale mai mari, realizată în majoritatea țărilor din spațiul comunitar European dar și țările Parteneriatului Estic, constituie un exemplu de urmat pentru

Republica Moldova, în vederea sporirii eficienței social-economice în procesul decizional de prestare a serviciilor publice, obținere a unor economii de scară mai mari odată cu majorarea dimensiunilor unităților administrative de nivel superior (regiuni), precum și în scopul realizării cât mai eficiente a relației interese publice – proces decizional în actul de guvernare.

6. În pofida faptului că statele din Parteneriatul Estic au înregistrat progrese în reforma descentralizării, pentru a promova un dialog interguvernamental deschis și incluziv privind descentralizarea și reforma administrației publice locale, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a consolida autonomia politică, administrativă și în special a administrației locale.

7. Eforturile întreprinse de Republica Moldova în vederea apropierii de standardele Uniunii Europene au fost considerabile, iar elaborarea și implementarea Planului de Acțiuni, negocierea, semnarea și implementarea treptată a Acordului de Asociere, precum și obținerea statutului de țară candidată de aderare la UE în iunie 2022, au contribuit la coeziunea politică și socială, preluarea unor practici europene avansate, adoptarea unor principii și valori democratice. Toate acestea, luate în ansamblu, au favorizat modificarea conjuncturii interne a statului, precum și evidențierea impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării APL.

8. Evaluarea instrumentelor și mecanismelor de consolidare a relației interese publice - proces decizional, ca premisă a modernizării administrației publice locale din Republica Moldova, a avut drept rezultat precizarea semnificației politicilor publice locale, parteneriatului public-privat, parteneriatului comunitar și inovării, și determinarea importanței utilizării acestora pentru eficientizarea activității administrative. Aplicarea corespunzătoare a instrumentelor analizate în conținutul cercetării, ar putea contribui la modernizarea și creșterea nivelului economic în localitățile rurale, îmbunătățirea nivelului de servicii prestate, precum și identificarea soluțiilor de depășire a problemelor și provocărilor cu care se confruntă societatea, permițând astfel stabilirea în mod constant a unor noi orizonturi, direcții și stimulente în procesul de luare a deciziilor.

În temeiul rezultatelor cercetării și examinării impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova, putem formula următoarele ***recomandări:***

1. Autoritățile administrației publice centrale ale statului: Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova ar trebui să asigure:

- ajustarea cadrului normativ care reglementează organizarea și funcționarea APL în Republica Moldova, în vederea determinării rolurilor și responsabilităților de interes public la nivelurile de guvernare ale APL, pentru a asigura îndeplinirea relației interese publice – proces decizional în procesul de guvernare, în contextul tendințelor actuale de modernizare a administrației publice și aliniere la standardele europene, în conformitate cu propunerile ce se conțin în teză și în publicațiile

aferente, acestea fiind în concordanță deplină cu obiectivele asumate prin Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2030";

- consolidarea autonomiei financiare a administrațiilor publice locale, prin păstrarea tuturor resurselor financiare acumulate în UAT la nivel local, în corespundere cu opinia expusă în prezenta lucrare și în cele relevante la tema de cercetare, fiind o modalitate de realizare a oportunităților trinomului relațional interese publice – proces decizional – modernizarea APL;

2. Autoritățile administrației publice locale ale statului: autoritățile deliberative și reprezentative ar trebui să asigure:

- elaborarea obligatorie a Planurilor strategice în fiecare localitate, pentru a asigura colectivitatea locală cu o viziune, iar autoritățile APL cu o misiune clară, coerentă privind implementarea relației triadice interese publice - proces decizional - modernizarea APL în procesul de guvernare, luându-se în considerare concluziile formulate în lucrare și în publicațiile la tema acesteia;
- valorificarea, motivarea și instruirea continuă a funcționarilor publici, încurajarea funcționarilor publici privind îndeplinirea competențelor atribuite prin lege prin prisma realizării relației interese publice – proces decizional, în corespundere cu concluziile formulate în cercetare și în lucrările aferente, ideile respective fiind o modalitate pentru modernizarea sistemului administrativ local din Republica Moldova;
- motivarea și implicarea activă a societății civile (organizații nonguvernamentale, organizații comunitare, mass-media, organizații filantropice, organizații politice etc.), care exprimă interesele și voința cetățenilor și pot contribui la consolidarea relației interese publice - proces decizional, precum și sprijinirea unor noi reforme de perfecționare și modernizare a actului de guvernare la nivel local;
- aplicarea corespunzătoare a instrumentelor și mecanismelor analizate în cercetare (politicile publice locale, parteneriatul public-privat, parteneriatul comunitar, inovația) în procesul de guvernare, asigurând în continuare realizarea relației interese publice – proces decizional, în corespundere cu opinia expusă în prezenta lucrare și în cele relevante la tema de cercetare, fiind o modalitate de asigurare a modernizării administrației publice locale și satisfacerii intereselor publice;
- promovarea și stimularea participării cetățenești în procesele de autoguvernare locală, ceea ce va crește gradul de conștientizare a publicului și va abilita societatea să participe activ la materializarea relației interese publice - proces decizional în procesul de guvernare locală, în corespundere cu concluziile formulate în cercetare și în lucrările aferente, ideile respective fiind o modalitate pentru rezolvarea problemelor societale și modernizarea APL.

BIBLIOGRAFIE

Cadrul legislativ, normativ și metodologic al Republicii Moldova

1. Constituția Republicii Moldova: din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.1 din 18.08.1994.
2. Legea privind descentralizarea administrativă: nr. 435 din 28.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2007, nr.29-31 art. 91.
3. Legea privind administrația publică locală: nr. 436 din 28.12.2006. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2007, nr.32-35 art. 116.
4. Carta Europeană a Autonomiei Locale: din 15.10.1985. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.1253-XIII din 16.07.1997// Tratate Internaționale, Vol.14, 1999.
5. Lege cu privire la amalgamarea voluntară a unităților administrativ-teritoriale: nr.255 din 31.07.2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2023, nr.318-321 art. 562.
6. Strategia de Reformă a Administrației Publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 92/CS/2023.

Literatura de specialitate în limba română

7. ALEXANDRU, I. *Tratat de administrație publică*. București: Universul Juridic, 2008. 969 p.
8. BOGOS, T. Raportul dintre inovare și tradiție în evoluția relației interes public-proces decizional: cazul Republicii Moldova. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. În: *Revista de Filozofie, Sociologie și științe Politice*, Nr.1(188) 2022, categoria B. Chișinău, 2022. pp.86-97. ISSN 1857-2294 E-ISSN 2587-4160.
9. CREANGĂ, I. Curs de drept administrativ. *Administrația publică locală,* Vol. II. Chișinău: Editura Epigraf, 2005. 352 p. ISBN 9975-903-67-3
10. CORNEA, S. *Fundamentele conceptuale ale reformării organizării teritoriale a puterii locale în RM*. State University „B.P. Hașdeu". Cahul, 2018. 250 p. ISBN 978-9975-88-033-6
11. *Dezvoltarea regională* (Suport de curs pentru participant). Proiectul „Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova". Chișinău, Ianuarie 2014. 184 p.
12. GAINDRIC, C. *Abordări sistemice în luarea deciziilor* (Suport de curs). Universitatea Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, 2017. 156 p.
13. IAȚCO, M.; BORȘ, V. Strategii privind dezvoltarea autonomiei locale în Republica Moldova în contextul aprofundării democrației. În: *Reformarea administrației publice locale - imperativ al modernizării Republicii Moldova.* USM, FRISPA. Chișinău, 2018. pp. 53-62.
14. IVAȘCENCO, G. De câte primării are nevoie Republica Moldova? În: *Descentralizarea: calea spre modernizare a RM.* Chișinău, 2016. 158 p., pp.100-103. ISBN 978-9975-53-634-9
15. JACKSON, J. et al. Cooperarea intercomunitară: Ghidul autorităților publice locale. Chișinău, 2015. 296 p. ISBN 978-9975-87-022-1
16. MOCANU, V. Ghidul alesului local. Publicație realizată în cadrul proiectului „*Consolidarea autonomiei locale prin creșterea profesionalismului noilor aleși locali în Republica Moldova-II*". Biblioteca IDIS „Viitorul", Chișinău, 2012. 102 p.
17. POPESCU M. *Managementul inovării*. Brașov: Editura Universității Transilvania, 2016. 169 p. ISBN 978-606-19-0759-5
18. PROFIROIU, A. Concepții privind știința administrativă. În: *Administrație și Management public.* București, 3/2004, pp.49-56.
19. SACA, V. Impactul intereselor publice asupra procesului decizional: repere teoretico-practice. În: *Reformarea administrației publice locale - imperativ al modernizării Republicii Moldova.* Materialele conf. științifice internaționale din 10.11.2017. Chișinău: CEP USM, 2018. pp.7-29.
20. SACA, V. *Interese politice și relații politice. Dimensiuni tranzitorii*. Chișinău: CE USM, 2001. 473 p. ISBN 9975-70-044-6

21. SACA, V.; BOGOS, T. Relația interes public-proces decizional-modernizarea administrației publice locale în unele țări din spațiul ex-sovietic. În: *Revista Transilvană de Ştiinţe Administrative* 2 (49), România, 2021. pp. 121–139. ISSN 2247-8329
22. SÎMBOTEANU, A. *Teoria administrației Publice:* Suport de curs/Aurel Sîmboteanu, Universitatea de Stat din Moldova. FRISPA. Catedra Științe Administrative. Chișinău: CEP al USM, 2008. 221 p. ISBN 978-9975-70-727-5
23. SOLOMON C. Evoluția relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană - de la parteneriat și cooperare la asociere și preaderare. În: *Teoria și practica administrării publice*. Chișinău: AAP, 2021. pp.164-168. ISBN 978-9975-3492-6-0
24. SOLOMON, O. *Eficientizarea procesului decizional în contextul modernizării administrației publice din Republica Moldova.* Teză de doctor în științe administrative. Chișinău: AAP, 2016. 227 p.
25. TINCU V. Reforma administrativ-teritorială în Republica Moldova: realitate, necesitate și provocare. În: Administrarea Publică, Nr.2 (114), 2022, pp.12-20. ISSN 1813-8489
26. TOMESCU, M. Introducere în știința administrației. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Copyright 2012. Editura Pro Universitaria. pp. 11-17.
27. TRANDAFIRA, A. Politicile publice - între stat, acțiune colectivă și piață. În: *Politici publice și administrație publică/* F. Bondar (coord.) Iași: Polirom, 2007. 286 p. ISBN 978-973-46-0654-2
28. Studiu analitic privind structura administrativ-teritorială optimală pentru Republica Moldova. Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată. (PNUD). Chișinău, 2010. 185 p.
29. VINOGRADOVA, N. Analiza factorilor și formelor de parteneriat public-privat în Republica Moldova. În: *Analele Institutului Național de Cercetări Economice*. Ediția a IV-a/nr.1, 2014, pp.59-64. ISSN 1857-3630
30. ZUBCO, A. Cooperarea autorităților publice locale în domeniile de interes comun în contextul descentralizării administrative. În: *Descentralizarea administrativă – componentă a modernizării AP din RM*. Chișinău: CEP USM, 2014. 196 p., pp.53-66. ISBN 978-9975-71-534-8

În limba engleză:

31. CHRISTIANSEN, J.; BUNT, L. *Innovation in policy: allowing for creativity, social complexity and uncertainty in public.* MindLab: October 2012. 40 p.
32. COHEN, M.D. et al. A Garbage can model of organizational choice. Source: *Administrative Science Quaterly*, vol.17, No.1(Mar. 1972), pp.1-20.
33. HALASKOVA, M.; HALASKOVA, R. Administrative territorial structures in EU countries and their specifics. *VSB-Technical University of Ostrava*, Published 2009. pp. 62-71.
34. JENEI, G. et al. *Instituțional Requirement and Problem Solving in the Public Administrations of the Enlarged European Union and Its Neighbours*. Bratislava: NISPAcee, 2005. 504 p. ISBN 80-89013-20-1
35. REKOSH, E. Who defines the public interest? Public Interes Law Strategies in Central and Eastern Europe. In*: International journal on human rights.* Issue 2, 2004. pp.1-3.
36. SCHANTL A., HOCHHOLDINGER N., RUCKER L., STAFA E. Decentralisation and local public administration reform in Georgia, Moldova and Ukraine. Learning from the past-preparing for the future. March 2021. 37 p.

În limba rusă:

37. ДЕГТЯРЕВ, А.А. *Принятие политических решений. Учебное пособие.* Москва: Издательство КДУ, 2004. 416 с. ISBN 5-98227-006-7
38. ЧИХЛАДЗЕ, Л.Т. Особенности организации местного самоуправления и местного управления в государствах—участниках СНГ на современном этапе. В: *Юридические науки.* Актуальные проблемы конституционного права. Вестник Московского университета МВД России, No 2, 2013. 9 с.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

I. Articole în reviste științifice

a) din Republica Moldova

1. SACA, V. BOGOS, T. Relația interese publice-proces decizional administrativ local în țările din spațiul comunitar european: studiu comparativ. În: *Moldoscopie*, Publicație periodică științifico-practică, Tipul B, Anul 24 (2020), nr.4 (91), Chișinău, 2020, pp.26-41. ISSN 1812-2566
2. BOGOS, T. Direcții prioritare de perspectivă a inovării relației interes public - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale. În: „*Administrarea Publică"*, Revistă metodico științifico-trimestrială, Nr.4 (112), Octombrie-Decembrie 2021, Chișinău, 2021, pp.136-147. ISSN 1813-8489
3. BOGOS, T. Raportul dintre inovare și tradiție în evoluția relației interes public-proces decizional: cazul Republicii Moldova. Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice. În: *Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice*. Nr.1 (188) 2022, categoria B. Chișinău, 2022, pp.86 -97. ISSN 1857-2294 E-ISSN 2587-4160.

b) din străinătate

4. SACA, V. BOGOS, T. Relația interes public-proces decizional-modernizarea administrației publice locale în unele țări din spațiul ex-sovietic. În: *Revista Transilvană de Științe Administrative* 2(49) / 2021, pp. 121–139, România. ISSN 2247-8329
5. BOGOS T. Aspecte conceptuale și metodologice ale relației interes public-proces decizional în aria modernizării administrației publice. Cazul Republicii Moldova. În: *Revista Transilvană de Științe Administrative* 1(50)/ 2022, pp.3-19, România. ISSN 2247-8329

Articole în culegeri științifice

a) În lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

6. BOGOS, T. Relația dintre interesul public și modernizare în contextul administrației publice din Republica Moldova: semnificații și perspective. The connection of the public interest with the modernization in the context of public administration in the Republic of Moldova: noteworthiness and perspectives. *In: Importance of Soft Skills for Life and Scientific Success: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference*, March 1-2, 2022. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 163 p., pp.28-31. ISBN 978-617-95218-4-3.
7. SACA V., BOGOS T. Relația modernizare - proces decizional în contextul necesităților interesului public. Experiența Republicii Moldova. The relationship of modernization - decision-making process in the context of the needs of the public interest. The experience of the Republic

of Moldova. In: *Scientific Research and Innovation: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference*, April 7-8, 2022. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 274 p., pp.142-145. ISBN 978-617-95218-5-0.

b) În lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

8. BOGOS, T. Repere istoriografice de investigare a relației interese publice – proces decizional din perspectiva modernizării administrației publice locale. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”,* ediția a VI-a, AAP, Ch., 28.02.2020, pp.134-137.
9. BOGOS, T. Delimitări structurale ale interesului public și procesului decizional în aria modernizării administrației publice locale. În: *Materialele conferinței ştiințifico-practice internaționale „Teoria și practica administrării publice”* Chișinău: AAP, 22.05.2020, pp.104-107. ISBN: 978-9975-3240-9-0.
10. BOGOS, T. Semnificația relației interes public-proces decizional în contextul europenizării. În: *Materialele conferinței ştiințifice internaționale „Știința politică și administrativă: provocări globale, soluții locale”,* USM, Chișinău, 13.11.2020, pp.18-23. ISBN 978-9975-3459-7-2
11. BOGOS, T. Parteneriatul comunitar-imperativ al impulsionării inițiativelor locale din Republica Moldova. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”*, ediția a VI-a, AAP, Ch., 26.02.2021, pp.167-170. ISBN 978-9975-3492-3-9
12. BOGOS, T. Rolul politicilor publice locale ca modalitate de realizare a relației interes public-proces decizional – modernizarea administrației publice locale. În: *Materialele conferinței științifico-practice internaționale „Teoria și practica administrării publice”* Chișinău: AAP, 21.05.2021, pp.132-135. ISBN 978-9975-3492-6-0.
13. BOGOS, T. Rolul parteneriatului public-privat ca modalitate de realizare a relației interes public - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale. În: „ *Materiale ale Conferinței ştiințifico-practice internaționale a studenților-doctoranzi „Sintezele investigațiilor doctorale în domeniul științelor politico-administrative și economice”,* 19 noiembrie 2021/ colegiul științific: Oleg Balan (președinte) [et al.]; comitetul organizatoric: Nistor Grozavu (președinte) [et al.]. – Chișinău: AAP, 2022. – 309, [6] p.: fig., tab., pp.6-9.

ADNOTARE

Bogos Tatiana, "Impactul relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova", teză de doctor în științe administrative, Chișinău, 2024

Structura tezei: Adnotare, introducere, trei capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografie din 264 de titluri, 5 anexe, 163 pagini de text de bază, rezultatele obținute sunt publicate în 13 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: Republica Moldova, interese publice, proces decizional, relația interese publice - proces decizional, modernizare, eficiență, guvernare, administrația publică locală, colectivități locale, descentralizare.

Scopul cercetării: cercetarea teoretică şi practică aprofundată a impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale, identificarea problemelor și soluțiilor care ar asigura o administrație publică locală eficientă și modernă.

Obiectivele cercetării: analiza complexă a relației interese publice - proces decizional din perspectiva modernizării administrației publice locale în literatura de specialitate internațională și națională; examinarea aspectelor teoretico-metodologice și structurale ale relației examinate; cercetarea sub aspect comparativ a practicilor în țările din spațiul comunitar European, precum și a experienței statelor din Parteneriatul Estic privind relația triadică interese publice - proces decizional - modernizarea administrației publice locale; investigarea posibilităților de implementare a practicilor altor state în vederea modernizării APL din Republica Moldova; studierea particularităților specifice relației interese publice - proces decizional din perspectiva modernizării administrației publice locale din Republica Moldova; examinarea importanței principalelor instrumente (politici publice locale, parteneriat public-privat, parteneriat comunitar și inovație) în realizarea relației interese publice - proces decizional în contextul modernizării administrației publice locale din Republica Moldova.

Noutatea şi originalitatea științifică: rezidă în cercetarea aprofundată a triadei relaționale interese publice - proces decizional - modernizarea administrației publice locale. Acest lucru a permis analiza bibliografică și teoretico-metodologică, prin încadrarea lor într-o arie concretă temporală și geografică. Caracterul inovator al cercetării se explică și prin încercarea autorului de a determina importanța relației interese publice - proces decizional a unor state din UE și a țărilor Parteneriatului Estic în procesul de modernizare a administrației publice locale din Republica Moldova. Evaluarea impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova a permis evidențierea principalelor instrumente de consolidare a triadei relaționale examinate, ceea ce reprezintă elemente aparte de noutate și originalitate.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice importante: fundamentarea științifică a impactului relației interese publice - proces decizional asupra modernizării administrației publice locale din Republica Moldova, fapt care a contribuit la identificarea problemelor și posibilităților de soluționare a lor, în vederea formulării concluziilor și recomandărilor.

Semnificația teoretică a lucrării: arsenalul teoretic al cercetării este reflectat în complexitatea de aspecte corelaționale și particularități specifice ale relației interese publice - proces decizional în aria modernizării administrației publice locale, identificate și analizate de către autor în cele mai actuale surse ale autorilor străini și autohtoni, din diferite perioade istorice și diferite domenii de investigare, ceea ce a favorizat fundamentarea conceptuală a elementelor componente ale problemei de cercetare și formularea unor definiții și generalizări proprii. O importanță deosebită constituie examinarea și compararea teoretico-aplicativă a practicilor internaționale, care a permis generalizarea și deducerea celor mai potrivite modele administrative pentru Republica Moldova.

Valoarea aplicativă a lucrării: se explică prin identificarea instrumentelor și mecanismelor de consolidare a relației interese publice - proces decizional - modernizarea APL, precum și din concluziile și recomandările propuse de autor, cu referință la perspectivele cercetărilor ulterioare; aplicarea materialului la cursurile universitare, şi în calitate de suport teoretic pentru factorii administrativi de decizie.

Implementarea rezultatelor științifice: a fost realizată prin publicarea articolelor științifice în reviste de specialitate naționale/internaționale și participarea la Conferințele științifico-practice internaționale care au inclus în tematica lor problema de cercetare.

ANNOTATION

Bogos Tatiana, "The impact of the relationship between public interests and the decision-making process on the modernization of local public administration in the Republic of Moldova", doctoral thesis in administrative sciences, Chisinau, 2024

Paper Structure & Contents: Annotation, introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 264 titles, 5 appendices, 163 pages of basic text, the obtained results being published in 13 scientific works.

Key words: Republic of Moldova, public interests, decision-making process, public interests - decision-making process relation, modernization, efficiency, governance, local public administration, local community, decentralization.

The purpose of this research paper*:* in-depth theoretical and practical research of the public interests-decision-making process impact on the relation within the process of modernization of local public administration, the identification of problems and solutions that would ensure an efficient and modern local public administration.

The objectives of this research: the research of the historiographic landmarks used for the investigation of the public interests - decision-making process relationship from the perspective of the modernization of the local public administration; examining the conceptual and methodological aspects of the examined relationship; studying the structural delimitations of the public interests and the decision-making process in the area of the modernization of the local public administration; carrying out a comparative study on the relationship between public interests and local administrative decision-making process in some countries of the European Community area and in the Eastern Partnership countries and examining the possibilities of implementing the practices of other states; the research of the specificity of the public interests - decision-making process relationship in the modernization of the local public administration field, in the Republic of Moldova; analysing the importance of the main instruments in the execution of the public interests - decision-making process relationship in the context of the modernization of local public administration in the Republic of Moldova.

The scientific novelty and originalityof the present paper*:* is represented by the in-depth analyses of the relational triad: public interests - decision-making process - the modernization of local public administration and, respectively, in the broad analysis of its historiographical and theoretical-methodological dimensions, by framing it to a strict timeline and geographical area. The innovative traits of the present research also consists of determining the importance of the relationship between the public interests and the decision-making process of some EU states and in the Eastern Partnership states, in the process of modernization of local public administration in the Republic of Moldova. Besides that, identifying the specifics of the instruments and mechanisms for strengthening the public interests - decision-making process relation, as a condition for the modernization of the local public administration in the Republic of Moldova represents a special novelty element and originality of the present research paper.

The obtained results which contribute to the solution for the exposed scientific problem*:* the scientific substantiation of the relation of the public interests - decision-making process impact with the process of modernization of local public administration, in the Republic of Moldova, a fact that contributed to the identification of problems and possible solution, in order to formulate conclusions and recommendations.

The theoretical significance of the work*:* the theoretical arsenal of the research is reflected in the complexity of the correlational aspects and the specific particularities of the relation of the public interests-decision-making process and the modernization of local public administration, identified and analysed by the author in the most current sources written by local and foreign authors, from different historical periods and different fields of investigation, which favoured the conceptual substantiation of the component elements of the research problem and the formulation of some own definitions. The theoretical-applicative examination and comparison of international practices that allowed the generalisation and deduction of the most suitable administrative models for the Republic of Moldova is of particular importance.

The applicative value of the work*:* it is explained by identifying the tools and mechanisms for strengthening the relationship public interests-decision-making process-modernization of the Local Authorities, as well as from the conclusions and recommendations proposed by the author, with reference to the perspectives of further research; applying the material to university courses, and as theoretical support for decision-makers.

The implementation of scientific results*:* it was achieved by publishing scientific articles in national/international specialised journals and participating in international scientific-practical conferences that included the research issue in discussion.

АННОТАЦИЯ

Богос Татьяна, „Влияние взаимосвязи общественных интересов в процессе принятия решений на модернизацию местного публичного управления в Республике Молдова”, докторская диссертация административные науки, Кишинев, 2024

Структура диссертации: Аннотация, введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 264 наименований, 5 приложения, 163 страниц основного текста, полученные результаты опубликованы в 13 научных трудах.

Ключевые слова: Республика Молдова, общественные интересы, процесс принятия решений, отношение общественного интереса к процессу принятия решений, модернизация, эффективность, управление, местное публичное управление, местное сообщество, децентрализация.

Цель исследования: углубленное теоретическое и практическое исследование влияния взаимосвязи общественного интереса и процесса принятия решений на модернизацию местного публичного управления, выявление проблем и решений, которые обеспечат эффективное и современное местное публичное управление.

Задачи исследования: поиск историографических ориентиров для исследования взаимосвязи общественного интереса и процесса принятия решений с точки зрения модернизации местного публичного управления; изучение концептуальных и методологических аспектов исследуемых отношений; изучение структурных разграничений общественных интересов и процесса принятия решений в сфере модернизации местного публичного управления; проведение сравнительного исследования взаимосвязи между общественными интересами и местным процессом принятия управленческих решений в некоторых странах пространства европейского сообщества и в странах Восточного партнерства и изучение возможностей внедрения практик других государств; исследование специфики взаимосвязи общественного интереса и процесса принятия решений в области модернизации местного публичного управления в Республике Молдова; изучение важности основных инструментов в исполнении отношений общественного интереса и процесса принятия решений в контексте модернизации местного публичного управления в Республике Молдова.

Научная новизна и оригинальность: данной работы заключается в глубоком исследовании реляционной триады: общественный интерес - процесс принятия решений - модернизация местного публичного управления и, соответственно, в широком анализе ее историографического и теоретико-методологического начала в конкретном временном и географическом пространстве. Инновационный характер исследования также заключается в определении влияния взаимосвязи между общественными интересами и процессом принятия решений некоторых государств Европейского Союза и в странах Восточного партнерства на модернизацию местного публичного управления в Республике Молдова. А выявление специфики инструментов и механизмов укрепления взаимосвязи общественного интереса и процесса принятия решений как условия модернизации местного публичного управления в Республике Молдова представляет собой особые элементы новизны и оригинальности.

Полученные результаты, которые способствуют решению выявленной научной проблемы: научное обоснование связи влияния общественного интереса на процесс принятия решений с процессом модернизации местного публичного управления в Республике Молдова, факт, который способствовал выявлению проблем и возможных решений, чтобы сформулировать выводы и рекомендации.

Теоретическая значимость работы: теоретический арсенал исследования отражается в комплексности корреляционных аспектов и специфических особенностях связи общественного интереса с процессом принятия решений и модернизацией местного публичного управления, выявленных и проанализированных автором в наиболее актуальных источниках, написанных отечественными и зарубежными авторами, из разных исторических периодов и разных областей исследования, что способствовало концептуальному обоснованию составных элементов проблемы исследования и формулированию некоторых собственных определений. Особое значение имеет теоретико-прикладное изучение и сравнение международной практики, позволившее обобщить и вывести наиболее подходящие административные модели для Республики Молдова.

Прикладная ценность работы: объясняется выявлением инструментов и механизмов усиления взаимосвязи общественных интересов-процесса принятия решений-модернизация органов местного самоуправления, а также выводами и рекомендациями, предложенными автором, со ссылкой на перспективы дальнейших исследований; применение материала к университетским курсам, а также в качестве теоретической поддержки для административных лиц, принимающих решения.

Внедрение научных результатов: достигнуто за счет публикации научных статей в национальных/международных специализированных журналах и участия в международных научно-практических конференциях, включающих обсуждаемый вопрос исследования.

BOGOS, TATIANA

IMPACTUL RELAȚIEI INTERESE PUBLICE - PROCES DECIZIONAL ASUPRA MODERNIZĂRII ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

SPECIALITATEA 563.02: ORGANIZAREA ȘI DIRIJAREA ÎN INSTITUȚIILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE; SERVICII PUBLICE

Rezumatul tezei de doctorat în științe administrative

Aprobat spre tipar:20.05.2024 Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset. Tiraj 30 ex.
Coli de tipar. 2,0. Comanda nr. 65/24

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
Str. Al. Mateevici 60, Chișinău, MD 2009, Republica Moldova